

Voľby vyhrala ultraľavicová strana SYRIZA, ktorá získala 149 kresiel.

Európu čaká súboj - grécky spasiteľ verus Trojka.

Prekvapenie sa neudialo, prieskumy verejnej mienky tento krát neklamali. Voľby presvedčivo vyhrala ultraľavicová strana SYRIZA. Získala 149 kresiel v 300 člennom parlamente. Alexisa Tsiprasa oslavovali neskoro do noci desiatky tisíc ľudí v uliciach. Politický spasiteľ, koľký v poradí? Politické dejiny, obzvlášť tie Grécke, ich pamätajú viac, než by bolo zdravé.

Na rozdiel od dvojítých volieb na jar 2012, nová vládna koalícia sa zrodila expresne. Tsipras za koaličného partnera prizval maličkú nacionalistickú stranu Nezávislí Gréci s 13 poslancami a prakticky behom dvoch dní od volieb utvoril novú vládu. Za zmienku stojí aj tretie miesto neonacistického Zlatého úsvitu. Neuškodilo mu ani to, že jeho stranícka špička sedí vo väzbe s podozrením zo spoluúčasti na vražde.

Ale náckovia (na rozdiel od roku 2012) nezaujímajú nikoho ani v Grécku, ani v Európe. Celá pozornosť je na novom premiérovi. Hoci SYRIZA obrúsila hrany svojho marxistického programu z nedávnej minulosti, jej predvolebné sľuby vyvolali veľkú neistotu ako v Grécku, tak v Európe.

Zásadné problémy sú dva. Za prvé, strana chce dosiahnuť „zmenu“ gréckeho dlhu. So slovom „odpustenie“ sa narába len v kuloároch, oficiálne grécke návrhy hovoria napríklad o výmene dlhopisov za také, ktorých výplata by bola naviazaná na dosiahnutie určitého hospodárskeho rastu. Takýto návrh je však len iným názvom pre odpustenie časti dlhu, čo si uvedomujú aj európski politici. Rezolútne „nie“ zmene podmienok dlhu povedali nemecký minister financií Wolfgang Schäuble, Angela Merkelová, francúzsky financmajster Michel Sapin, alebo prezident Komisie J-C Juncker.

Ekonomický program SYRIZA by mal oslabiť rozpočtovú bilanciu o 11,4 miliardy eur.

Druhým problémom je ekonomický program SYRIZA. Podľa ich výpočtov by prijímanie nových úradníkov, zvyšovanie dôchodkov, či bezplatné jedlo (ale na druhej strane aj nižšie dane!) malo oslabiť rozpočtovú bilanciu o 11,4 miliardy eur. Bývalé ministerstvo financií vyrátalo sumu až 17,2 miliardy eur. Skutočne gigantické hodnoty pri 100 miliardovom verejnom rozpočte. Vyvážiť to chcú príjmami vyššími o 12 miliárd eur. Tie sú však postavené nie na vode, ale priam na vodnej pare. Gigantické príjmy má priniesť vyššia zamestnanosť, či lepší výber daní – teda presne to, čo sa predchádzajúcej vláde nedarilo. Tejto sa to zvyšovaním minimálnej mzdy asi sotva podarí. Nehovoriac o nulových plánoch ohľadom reformy pracovného trhu, ktorého flexibilita je jedna z najhorších v Európe.

Prístav Pireus známy najmä štrajkami si v roku 2010 prenajala čínska firma Cosco.

Tento program má silný potenciál otočiť doterajší fiškálny vývoj Grécka, ktorému sa postupne podarilo vybudovať aký-taký primárny prebytok. Sľuby sa sľubujú a chlieb sa je – Tsiprasa určite neopustila všetka racionalita a možno sa rozhodne pre oveľa jemnejšiu verziu, v ktorej ostane dôraz na znižovanie daní a excesy ako nereálna minimálna mzda vyšumia do prázdna. Úvodné kroky tomu však nenasvedčujú. Hneď sa zapojil do obľúbenej hry gréckych politikov, nazvanej nájsi nepriateľa a vyhlásil mu vojnu. Hneď v prvých dňoch sa týmto nepriateľom stal paradoxne jeden z mála pilierov gréckej ekonomiky, turistické rezorty a zahraniční turisti. Nová vláda plánuje zakázať all-inclusive dovolenky, aby donútila turistov nakupovať aj u drobných prevádzkovateľov služieb.

Schytal to aj ďalší pilier – prístav Pireus. Ten je jedným z mála svetlých bodov gréckeho hospodárstva. Upadajúci prístav známy najmä nekonečnými štrajkami si v roku 2010 prenajala čínska firma Cosco za viac ako 4 miliardy dolárov. Hoci ju privítal jeden a pol mesačný štrajk dokárov, za štyri roky preinvestovala miliardu dolárov, ďalšiu polmiliardovú investíciu naplánovala, postavila nový terminál s 1000 zamestnancami, a rozbehla rozsiahle zvyšovanie kapacity. Pireus sa razom stal jedným z najvýznamnejších prístavov Stredomoria. Uchádzala sa oň v rámci privatizácie, no tú teraz Tsipras zastavil, tak ako privatizáciu všetkého ďalšieho (nie že by o grécke aktíva bol nejaký valný záujem...). Jedným z bodov jeho programu je aj nalákavie investorov, zatiaľ ich však úspešne odháňa a to ani poriadne nezačal. Akcie gréckych bánk sa chvíľami prepadli až o 30% a únik vkladov z bánk v januári dosiahol 11 miliárd eur (zo zhruba 160 miliárd). Za december a január bankový systém opustilo takmer 10% vkladov.

Zámienky nám na to dáva, ale nepochovajme nového premiéra hneď len pre to, že sa hlási k ľavici. Pravica Grécku moc nepomohla a príklad Kanady 90. rokov ukazuje, že protrhové reformy vie spraviť aj ľavica (len ich treba pekne pomenovať). Nová vláda bude mať napríklad len 10 ministrov miesto doterajších 22 (to bolo to takzvané „grécke šetrenie“, napríklad Slovensko má ministrov 13). Na druhej strane, zvýšil počet tajomníkov a podpredsedov, ale aj tak bude mať nová vláda 42 členov miesto doterajších 47 (slovenská vláda má 15 členov).

Neoficiálne informácie hovoria o 40% prepade daňových príjmov v januári.

Prvých 100 dní tejto vlády bude viac ako tvrdých, času je málo. Vo februári oficiálne končí záchranný program. Ak skončí bez ďalšej dohody, ECB môže stopnúť prijímanie gréckych dlhopisov ako kolaterálu. To by ohrozilo fungovanie gréckych bánk. Následne v auguste je termín splatnosti dlhopisov za 7 miliárd eur. S aktuálnymi rezervami okolo 2 miliardy eur a trhovými úrokmi na dlhopisoch okolo 9% to bude zásadný problém. A aby toho nebolo málo, Gréci sa podľa všetkého pred voľbami masovo rozhodli neplatiť dane. Neoficiálne informácie hovoria o 40% prepade daňových príjmov v januári.

Už o pár týždňov sa v Európe odohrá westernový súboj. Nemci a ich spojenci, Gréci a ich spojenci, ECB – kto tasí skôr a kto padne?

Martin Vlachynský
29.1.2015